

<http://hallofpeople.com/gr/bio/Standal.php>

Σταντάλ

Το κόκκινο και το μαύρο

(τέσσερα αποσπάσματα

από το σχολικό βιβλίο της β λυκείου)

*ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ της Παλινόρθωσης** ο κ. ντε Ρενάλ, βασιλόφρων δήμαρχος της μικρής πόλης Βερίέρ στη Φρανς-Κοντέ, αποφασίζει να προσλάβει ως δάσκαλο των μικρών αγοριών του το νεαρό Ζυλιέν Σορέλ. Ο Ζυλιέν είναι γιος ενός ξυλουργού και προορίζεται να ακολουθήσει τη στρατιωτική σταδιοδρομία. Ο δήμαρχος είχε κάνει την πρόταση στον πατέρα του νεαρού, τον ξυλουργό Σορέλ, ο οποίος πάει να συναντήσει το γιο του στο προιονιστήριο, για να του ανακοινώσει τη συμφωνία. Βρίσκει το Ζυλιέν να διαβάζει κουρνιασμένος κάτω από τη στέγη: αντί να επιβλέπει τη λειτουργία των μηχανών, ο νεαρός διάβαζε.*

1. Πατέρας και γιος

Μάταια φώναζε δυο τρεις φορές το Ζυλιέν. Η προσοχή που έδινε ο νεαρός στο βιβλίο του τον εμπόδιζε, περισσότερο κι από το θόρυβο του πριονιού, ν' ακούσει την τρομερή φωνή του πατέρα του.

Τελικά, παρ' όλη την ηλικία του, εκείνος πήδηξε με μεγάλη ευκινησία πάνω στον κορμό που έκοβε το πριόνι του κι από κει στο μεγάλο δοκάρι που στήριζε τη στέγη. Ένα δυνατό χτύπημα έκαμε το βιβλίο που κρατούσε ο Ζυλιέν να βρεθεί στο ποτάμι, ένα δεύτερο χτύπημα, το ίδιο δυνατά, στο κεφάλι τον έκανε να χάσει την ισορροπία του. Θα έπεφτε από ύψος δώδεκα ποδιών, ανάμεσα στους μοχλούς της μηχανής που δούλευε, και θα γινόταν κομμάτια, αν ο πατέρας του δεν τον έπιανε με το αριστερό του χέρι την ώρα που έπεφτε.

— Έτσι λοιπόν, ακαμάτη! Θα διαβάζεις τα καταραμένα βιβλία σου την ώρα που σε βάζω να φυλάς το πριόνι; Διάβασ' τα τουλάχιστον το βράδυ, όταν χάνεις τον καιρό σου¹ στο σπίτι του εφημέριου.

Ο Ζυλιέν ζαλισμένος από το χτύπημα και γεμάτος αίματα, πλησίασε στη θέση που του είχαν ορίσει, δίπλα στο πριόνι. Τα μάτια του είχαν γεμίσει δάκρυα, όχι τόσο από το σωματικό πόνο όσο για το χάσιμο του βιβλίου του που το λάτρευε.

«Κατέβα ζώνον, να σου μιλήσω». Ο θόρυβος της μηχανής εμπόδιζε το Ζυλιέν ν' ακούσει κι αυτή την εντολή. Ο πατέρας του που είχε κατέβει από τη στέγη, μη θέλοντας να ξανακάνει τον κόπο ν'

ανεβεί στο μηχάνημα, πήγε και βρήκε ένα μακρύ κοντάρι που το είχε για να κατεβάζει τα καρύδια από το δέντρο και τον χτύπησε μ' αυτό στον ώμο. Μόλις κατέβηκε ο Ζυλιέν, ο γέρο Σορέλ, — κυνηγώντας τον, τον έσπρωξε προς το σπίτι.

«Ο Θεός ξέρει τι έχει να μου κάνει!» σκεφτόταν ο νεαρός. Περνώντας, κοίταξε θλιμμένα το ποτάμι όπου είχε πέσει το βιβλίο του· ήταν αυτό που αγαπούσε περισσότερο: Το «Ημερολόγιο της εξορίας του Ναπολέοντος στην Αγία Ελένη». Τα μάγουλά του ήταν κόκκινα και είχε κατεβασμένα τα μάτια. Ήταν ένα παλικάρι δεκαεφτά δεκαοχτώ χρονών, αδύνατο με χαρακτηριστικά ακανόνιστα, αλλά λεπτά και μύτη γαμψή. Τα μεγάλα μαύρα μάτια του που, σε στιγμές γαλήνης πρόδιναν στοχαστικότητα και φλόγα, έλαμπαν τη στιγμή αυτή από την έκφραση άγριου μίσους. Σκούρα καστανά μαλλιά που φύτρωναν πολύ χαμηλά τού μίκραιναν το μέτωπο και σε στιγμές θυμού τού έδιναν ύφος γεμάτο κακία. Ανάμεσα στις αμέτρητες ποικιλίες της ανθρώπινης φυσιογνωμίας δεν υπάρχει ίσως άλλη που να ξεχώριζε με πιο έντονη ιδιομορφία. Το σβέλτο και καλοσχηματισμένο κορμί του πρόδινε περισσότερη ευκινησία παρά ευρωστία. Από τα πρώτα νεανικά του χρόνια το εξαιρετικά στοχαστικό του ύφος και η μεγάλη χλομάδα του έκαναν τον πατέρα του να νομίζει πως δεν θα ζούσε ή πως θα ζούσε για να είναι βάρος στην οικογένειά του. Αντικείμενο περιφρονήσεως για όλους μέσα στο σπίτι, μισούσε τ' αδέρφια του και τον πατέρα του· στα κυριακάτικα παιχνίδια στην πλατεία, πάντα έτρωγε ξύλο.

Δεν ήταν ούτε χρόνος που το ωραίο του πρόσωπο άρχιζε να κερδίζει συμπάθειες στα κορίτσια. Περιφρονημένος απ' όλο τον κόσμο, σαν πλάσμα ασθενικό, ο Ζυλιέν είχε νιώσει λατρεία για το γέρο στρατιωτικό χειρουργό που μια μέρα τόλμησε να μιλήσει στο δήμαρχο για τα πλατάνια⁴.

Ο χειρουργός αυτός πλήρωνε πότε πότε στο γέρο Σορέλ το μεροκάματο του γιου του και του μάθαινε λατινικά και ιστορία, δηλαδή ό,τι ήξερε από ιστορία: την εκστρατεία του 1796 στην Ιταλία⁵. Πεθαίνοντας του άφησε το παράσημο της Λεγεώνας της Τιμής, τα καθυστερούμενα της συντάξεώς του και καμιά σαρανταριά βιβλία που το πολυτιμότερο είχε πηδήξει στο ποταμάκι που με τις γνωριμίες του ο κ. Δήμαρχος του είχε αλλάξει κοίτη.

Δεν πρόλαβε να μπει στο σπίτι, κι ο Ζυλιέν αισθάνθηκε να τον πιάνει απ' τον ώμο το στιβαρό χέρι του πατέρα του· έτρεμε περιμένοντας κάμποσο ξύλο.

- Απάντησέ μου χωρίς ψευτιές, του φώναξε στ' αυτί η τραχιά φωνή του γερο-χωρικού, ενώ το χέρι του τον γύριζε απότομα προς το μέρος του όπως το χέρι ενός παιδιού γυρίζει ένα μολυβένιο στρατιωτάκι.

Τα μεγάλα μαύρα μάτια του Ζυλιέν, γεμάτα δάκρυα βρέθηκαν αντικριστά με τα μικρά γκρίζα και κακά μάτια του γερο-ξυλουργού, που φαινόταν να ήθελε να διαβάσει ως τα κατάβαθα της ψυχής του.

— Απάντησέ μου χωρίς ψευτιές, αν είσαι άξιος, βρωμοποντικέ των βιβλίων· από πού γνωρίζεις την κ. ντε Ρενάλ, πότε της μίλησες;

— Δεν της μίλησα ποτέ, απάντησε ο Ζυλιέν, δεν είδα αυτή την κυρία παρά μόνο στην εκκλησία.

— Και δεν την κοίταξες αδιάντροπα ποτέ;

— Ποτέ! Ξέρετε πως στην εκκλησία δε βλέπω παρά μόνο το Θεό, πρόσθεσε ο Ζυλιέν, μ' ένα ύφος ελαφρά υποκριτικό, κατάλληλο, κατά τη γνώμη του, ν' απομακρύνει τις κατακεφαλιές.

— Ωστόσο κάτι συμβαίνει εδώ, είπε ο πονηρός χωρικός και σώπασε για μια στιγμή· μα δε θα μάθω τίποτε από σένα καταραμένε υποκριτή. Η ουσία είναι πως θα απαλλαγώ από σένα και το πριόνι μου θα δουλεύει έτσι καλύτερα. Κατάφερες τον αιδεσιμότατο ή κάποιον άλλο και σου βρήκε μια καλή θέση. Ετοίμασε τα μπογαλάκια σου και θα σε πάω στον κ. ντε Ρενάλ, όπου θα γίνεις δάσκαλος των παιδιών του.

— Και τι θα παίρνω γι' αυτή τη δουλειά;

— Τροφή, ρούχα και τριακόσια φράγκα μισθό.

— Δε θέλω να είμαι υπηρέτης.

— Και ποιος σου είπε, βρε ζώνον, πως θα είσαι υπηρέτης; Νομίζεις πως θα 'θελα εγώ να γίνει ο γιος μου υπηρέτης;

— Ναι, αλλά με ποιον θα τρώω στο τραπέζι;

Η ερώτηση αυτή έφερε σε αμηχανία το γερο-Σορέλ, κατάλαβε πως αν μιλούσε μπορεί να έκανε καμιά απερισκεψία· εξοργίστηκε με το Ζυλιέν, τον φόρτωσε βρισιές, κατηγορώντας τον για λαίμαργο και τον παράτησε για να πάει να συμβουλευθεί τους άλλους γιους του.

Ο Ζυλιέν τους είδε σε λίγο, ακουμπισμένους στο τσεκούρι τους να κάνουν συμβούλιο. Αφού τους κοίταξε για πολύ, ο Ζυλιέν, βλέποντας πως δεν μπορούσε να μαντέψει τίποτα, πήγε και κάθισε στην άλλη πλευρά της πριονομηχανής για να μην τον προσέξουν. Ήθελε να σκεφτεί την απρόοπτη αυτή είδηση που άλλαζε την τύχη του, όμως ένιωσε πως ήταν ανίκανος για σκέψεις συνετές. Η φαντασία του ήταν ολοκληρωτικά προσηλωμένη σ' όσα πράγματα λογάριάζε πως θα έβλεπε στο ωραίο σπίτι του κ. ντε Ρενάλ.

— Πρέπει να τ' απαρνηθώ όλα αυτά, σκέφτηκε, προκειμένου ν' αφήσω να με υποχρεώσουν να τρώω με τους υπηρέτες. Ο πατέρας

μου θα θελήσει να μ' αναγκάσει να δεχτώ· καλύτερα να πεθάνω. Έχω βάλει κατά μέρος δέκα πέντε φράγκα κι ογδόντα λεπτά, θα το σκάσω τη νύχτα· σε δυο μέρες, κόβοντας δρόμο από μονοπάτια όπου δεν έχω φόβο να συναντήσω χωροφύλακα, θα είμαι στην Μπεζανσόν· εκεί κατατάσσομαι στο στρατό κι αν χρειαστεί περνάω στην Ελβετία. Τότε όμως πάει η εξέλιξή μου, πάνε οι φιλοδοξίες μου, ούτε σκέψη πια για το ωραίο εκκλησιαστικό στάδιο που οδηγεί στα πάντα.

2. Πρώτα βλέμματα, πρώτη ευτυχία

Η δράση δένεται από αυτή την πρώτη συνάντηση της κυρίας ντε Ρενάλ και του Ζυλιέν Σορέλ, η οποία θα έχει αποφασιστική επίδραση στα αμοιβαία αισθήματά τους. Κατά το Σταντάλ «η μικρότερη έκπληξη μπορεί να γεννήσει τον έρωτα»: έτσι η έκπληξη της κυρίας Ρενάλ την προετοιμάζει ώστε να ερωτευτεί ασυνείδητα το Ζυλιέν, ο οποίος από την πλευρά του θα κατακτηθεί αμέσως. Αλλά αυτή η σκηνή, η τόσο μυθιστορηματική στην απλότητά της, παρουσιάζει ενδιαφέρον και από μόνη της και από αυτό που προετοιμάζει (I, 6).

Με τη ζωντάνια και τη χάρη που έδειχνε αβίαστα, όταν βρισκόταν μακριά από τα βλέμματα των ανθρώπων, η κ. ντε Ρενάλ έβγαινε από την μπαλκονόπορτα του σαλονιού που έβλεπε στον κήπο, όταν αντίκρισε κοντά στην πόρτα της εξόδου το πρόσωπο ενός νεαρού χωρικού, σχεδόν παιδιού ακόμα, εξαιρετικά χλομό, που φαινόταν να έχει κλάψει. Φορούσε κάτασπρο πουκάμισο και κρατούσε ένα σακάκι πολύ καθαρό από μενεξελί μάλλινο ύφασμα.

Το χρώμα του μικρού αυτού χωρικού ήταν τόσο άσπρο, τα μάτια του τόσο γλυκά, που το κάπως ρομαντικό πνεύμα της κ. ντε Ρενάλ την έκανε να σκεφτεί στην αρχή πως μπορεί να ήταν κάποιο κορίτσι μεταμφιεσμένο, που ερχόταν να ζητήσει κάποια χάρη από τον κ. Δήμαρχο. Ένιωσε λύπη για το κακόμοιρο αυτό πλάσμα, που είχε σταματήσει στην είσοδο και που ολοφάνερα δεν τολμούσε να σηκώσει το χέρι του ως το κουδούνι. Η κ. ντε Ρενάλ πλησίασε, ξεχνώντας για μια στιγμή την πίκρα που της προκαλούσε ο ερχομός του παιδαγωγού. Ο Ζυλιέν, στραμμένος προς την πόρτα, δεν την έβλεπε που προχωρούσε. Ξαφνιάστηκε όταν μια γλυκιά φωνή είπε πολύ κοντά στ' αυτί του.

— Τι ζητάς εδώ, παιδί μου;

Ο Ζυλιέν γύρισε απότομα, και έκπληκτος από το βλέμμα της κ. ντε Ρενάλ που ήταν γεμάτο καλοσύνη ξέχασε λίγο τη δειλία του. Γρήγορα όμως, κατάπληκτος από την ομορφιά της ξέχασε τα πάντα, ακόμα και γιατί είχε έρθει. Η κ. ντε Ρενάλ επανέλαβε την ερώτησή της.

— Έρχομαι ως παιδαγωγός, κυρία, της είπε τέλος, καταντροπιασμένος για τα δάκρυά του που τα σκούπιζε όσο μπορούσε καλύτερα.

Η κ. ντε Ρενάλ έμεινε εμβρόντητη. Κοιτάζονταν από πολύ κοντά. Ο Ζυλιέν δεν είχε δει ποτέ του πλάσμα τόσο ωραία ντυμένο και προπάντων μια γυναίκα με τόσο λαμπερό πρόσωπο να του μιλάει με ύφος γλυκό. Η κ. ντε Ρενάλ κοίταζε τα χοντρά δάκρυα που είχαν σταθεί στα ωχρά στην αρχή μάγουλα του νεαρού χωρικού, που τώρα ήταν ροδοκόκκινα. Άρχισε να γελάει, τρελή από χαρά σαν κοριτσάκι, γελούσε με τον εαυτό της και δεν μπορούσε ν' αναμετρήσει την ευτυχία της.

Περίληψη: Παρά την ευσέβειά της η κ. ντε Ρενάλ υποχωρεί στο πάθος της για το Ζυλιέν. Στη μικρή όμως πόλη δεν αργούν να μιλήσουν για τον ερωτά τους και ο Ζυλιέν πρέπει να φύγει. Μετά από παραμονή του στο ιεροδιδασκαλείο της Μπεζανσόν πήγε στο Παρίσι, όπου έγινε γραμματέας του μαρκήσιου ντε Λα Μολ. Η κόρη του μαρκήσιου η Ματθίλδη, τον ερωτεύεται. Αλαζονική αλλά ρομαντική, γοητεύεται από την πρωτότυπη ατομικότητα αυτού του πληβείου, ενώ οι νεαροί αριστοκράτες της φαίνονται, κάτω από τη λουστραρισμένη τους στολή, χωρίς χαρακτήρα.

3. Ένα παλιό σπαθί

Μοιρασμένη ανάμεσα στο πάθος και την περηφάνια η Ματθίλδη ντε Λα Μολ, αφού έδωσε πρώτα αποδείξεις αγάπης στο Ζυλιέν, ξαφνικά παρουσιάζεται υπεροπτική και τον κρατά σε απόσταση: τη στιγμή που η Ματθίλδη δείχνει να ξεκόβει από αυτόν, ο Ζυλιέν την αγαπά αληθινά. Έτσι το πάθος φαίνεται σαν μια σύγκρουση δύο ανθρώπων, που ο καθένας τους παλεύει εναντίον του άλλου και εναντίον του εαυτού του. Αν ταπεινωθεί ο Ζυλιέν, είναι χαμένος. Μια ασυλλόγιστη όμως χειρονομία της πληγωμένης του περηφάνιας θα ξανακατακτήσει τη Ματθίλδη. Ψυχρή και γεμάτη πάθος συγχρόνως, ρομαντική αλλά και με λογική διαύγεια η Ματθίλδη δοκιμάζει έντονα, και με κάποια αισθηματική απόλαυση, καινούρια συναισθήματα, αντιφατικά και ακραία, που αρχίζουν από την περιφρόνηση και φτάνουν στο θαυμασμό, από το μίσος στον έρωτα

Ο κ. ντε Λα Μολ είχε βγει έξω. Μισοπεθαμένος ο Ζυλιέν πήγε να τον περιμένει στη βιβλιοθήκη¹. Σε τι ψυχική κατάσταση βρέθηκε βρίσκοντας εκεί την δεσποινίδα ντε Λα Μολ;

Εκείνη, βλέποντάς τον να μπαίνει, πήρε ένα ύφος κακίας που ήταν αδύνατο να μη το προσέξει ο Ζυλιέν.

Παρασυρμένος από τον πόνο του, παραζαλισμένος από την έκπληξή του, ο Ζυλιέν είχε την αδυναμία να της πει με τον πιο τρυφερό τόνο που έβγαινε μέσα από την ψυχή του: «Ωστε, δεν μ' αγαπάτε πια;».

— Νιώθω φρίκη όταν σκέπτομαι πως παραδόθηκα στον πρώτο τυχόντα, είπε η Ματθίλδη κλαίγοντας από λύσσα εναντίον του εαυτού της.

— Στον πρώτο τυχόντα! φώναξε ο Ζυλιέν, και όρμησε να πάρει ένα παλιό ξίφος μεσαιωνικής εποχής που το είχαν στη βιβλιοθήκη σαν σπάνιο αντικείμενο.

Ο πόνος του, που τον νόμιζε όσο πιο μεγάλο γίνεται τη στιγμή που είχε μιλήσει στη δεσποινίδα ντε Λα Μολ, είχε γίνει εκατονταπλάσιος με τα δάκρυα ντροπής που έβλεπε να χύνει εκείνη. Θα ήταν ο πιο ευτυχισμένος άνθρωπος στον κόσμο αν μπορούσε να τη σκοτώσει.

Τη στιγμή που είχε τραβήξει το ξίφος, με κάποια δυσκολία³, από την παλιά του θήκη, η Ματθίλδη ευτυχισμένη από μια τόσο καινούρια συγκίνηση⁴, προχώρησε υπερήφανα προς το μέρος του· τα δάκρυά της είχαν στερέψει.

Η σκέψη του μαρκησίου ντε Λα Μολ, του ευεργέτη του, πρόβαλε έντονα στο μυαλό του Ζυλιέν. Θα σκοτώσω την κόρη του! σκέφθηκε, τι φρίκη! Έκαμε μια κίνηση να πετάξει το σπαθί. Σίγουρα, σκέφτηκε, θα σκάσει στα γέλια βλέποντας αυτή τη

μελοδραματική αντίδρασή μου⁵. χάρη σ' αυτή τη σκέψη ξαναβρήκε την ψυχραιμία του. Κοίταξε τη λεπίδα του παλιού ξίφους με περιέργεια και σαν να έψαχνε να βρει κάποιο σημείο σκουριασμένο, έπειτα το έβαλε πάλι στη θήκη και με τη μεγαλύτερη ηρεμία το κρέμασε στο επιχρυσωμένο μπρούντζινο καρφί του.

Όλη αυτή η κίνηση, πολύ αργή προς το τέλος, κράτησε ένα λεπτό· η δεσποινίς ντε Λα Μολ τον κοίταζε έκπληκτη. Λίγο έλειψε λοιπόν να με σκοτώσει ο εραστής μου! σκεφτόταν.

Η σκέψη αυτή την μετέφερε στα πιο ωραία χρόνια της εποχής του Καρόλου Θ' και του Ερρίκου Γ' 6.

Ήταν ακίνητη μπροστά στο Ζυλιέν που μόλις είχε βάλει το ξίφος στη θέση του· τον κοίταζε με μάτια όπου δεν υπήρχε πια μίσος. Πρέπει να παραδεχτούμε πως ήταν πολύ σαγηνευτική εκείνη τη στιγμή· ασφαλώς ποτέ γυναίκα δεν έμοιαζε λιγότερο με παριζιάνικη κούκλα (η έκφραση αυτή ήταν η μεγάλη μομφή εναντίον των γυναικών αυτού του τόπου).

Θα ξανακάνω κάποια πράξη αδυναμίας απέναντί του, σκέφτηκε η Μαθίλδη· μ' αυτή την πράξη θα θεωρήσει τον εαυτό του εξουσιαστή και κύριό μου, έπειτα από ένα δεύτερο σφάλμα μου, και ακριβώς τη στιγμή που του μίλησα τόσο έντονα. Έφυγε τρέχοντας.

Περίληψη: Η αυταρχική Ματθίλδη καταφέρνει, όχι χωρίς κόπο, τον πατέρα της να συγκατατεθεί να παντρευτεί το Ζυλιέν. Ο Ζυλιέν γίνεται, με προνόμιο του μαρκήσιου ντε Λα Μολ, ιππότης Σορέλ ντε Λα Βερνέιγ, υπολοχαγός των ουσάρων. Ενώ οι επιθυμίες του ήταν να εκπληρωθούν, συμβαίνει κάτι απροσδόκητο. Ο κύριος ντε Λα Μολ, που ζήτησε πληροφορίες για το μέλλοντα γαμπρό του, παίρνει από την κυρία ντε Ρενάλ μια απάντηση επιβαρυντική για το Ζυλιέν. Διατάζει την κόρη του να παραιτηθεί από τα σχέδιά της γι' αυτόν «το χυδαίο άνθρωπο». Ειδοποιημένος από τη Ματθίλδη ο Ζυλιέν την εγκαταλείπει απότομα, αφού πληροφορήθηκε για το γράμμα που ήταν μοιραίο για τις φιλοδοξίες του.

4. Ο Ζυλιέν πυροβολεί την κ. Ντε Ρενάλ

Αυτή η σκηνή που δείχνει μια αποφασιστική καμπή στη δράση του μυθιστορήματος, είναι χαρακτηριστική για την τέχνη του Σταντάλ. Ο συγγραφέας που περιφρονεί, στην καρδιά του ρομαντισμού, τον αισθηματισμό και τη μεγαλοστομία, παρουσιάζει τη σκηνή με ένα ρεαλισμό όχι ντοκουμενταρισμένο αλλά ψυχολογικό, σύμφωνα με την οπτική του ίδιου του εγκληματία

Ο Ζυλιέν έφυγε για το Βεριέρ. Στο γρήγορο αυτό ταξίδι του δεν μπόρεσε να γράψει στη Ματθίλδη, όπως σχεδίαζε· το χέρι του χάραζε στο χαρτί δυσανάγνωστα σχήματα. Έφτασε στο Βεριέρ Κυριακή πρωί. Μπήκε στο μαγαζί του οπλοποιού της περιοχής, που τον υποδέχτηκε με χείμαρρο συγχαρητηρίων για την πρόσφατη επιτυχία του¹. Ήταν το μεγάλο νέο του τόπου.

Ο Ζυλιέν δυσκολεύτηκε πολύ να του δώσει να καταλάβει πως ήθελε ένα ζεύγος πιστόλια. Ζήτησε από τον οπλοποιό να τα γεμίσει.

Η καμπάνα χτύπησε τρεις φορές· σ' όλα τα χωριά της Γαλλίας ξέρουν πως αυτό σημαίνει πως η λειτουργία αρχίζει.

Ο Ζυλιέν μπήκε στην καινούρια εκκλησία του Βεριέρ. Όλα τα πάνω παράθυρα του κτιρίου ήταν σκεπασμένα με πορφυρά παραπετάσματα. Ο Ζυλιέν βρέθηκε λίγα βήματα πιο πίσω από το στασίδι της κ. ντε Ρενάλ. Του φάνηκε πως προσευχόταν με κατάνυξη. Η Θέα αυτής της γυναίκας που τον είχε τόσο αγαπήσει έκαμε το χέρι του Ζυλιέν να τρέμει τόσο πολύ, που στην αρχή δεν μπόρεσε να εκτελέσει το σχέδιό του. Δε θα μπορέσω, έλεγε στον εαυτό του· το χέρι μου δε με βοηθάει, δε θα μπορέσω.

Εκείνη τη στιγμή ο νεαρός κληρικός σήμανε για την πρόθεση. Η κ. ντε Ρενάλ έσκυψε το κεφάλι της που για μια στιγμή βρέθηκε εντελώς σκεπασμένο από το σάλι της. Ο Ζυλιέν δεν την έβλεπε πια τόσο καθαρά· πυροβόλησε μια φορά και αστόχησε· πυροβόλησε δεύτερη φορά κι εκείνη έπεσε.

Ο Ζυλιέν έμεινε ακίνητος, δεν έβλεπε πια τίποτε. Όταν συνήλθε κάπως, διέκρινε όλους τους πιστούς να τρέχουν να φύγουν από την εκκλησία· ο ιερέυς είχε εγκαταλείψει την Αγία Τράπεζα. Ο Ζυλιέν άρχισε να περπατάει με βήμα αργό πίσω από μερικές γυναίκες που έφευγαν φωνάζοντας. Μια γυναίκα που έτρεχε να φύγει πιο γρήγορα από τις άλλες, του έδωσε μια δυνατή σπρωξιά· έπεσε κάτω. Τα πόδια του είχαν μπερδευτεί σε μια καρέκλα που την είχε ρίξει κάτω το πλήθος· τη στιγμή που σηκωνόταν, ένιωσε να του σφίγγει κάποιος το λαιμό· ήταν ένας χωροφύλακας με την επίσημη στολή του. Μηχανικά ο Ζυλιέν θέλησε να χρησιμοποιήσει τα πιστόλια του, όμως ένας δεύτερος χωροφύλακας του έπιασε τα μπράτσα.

Τον οδήγησαν στις φυλακές. Μπήκαν σ' ένα δωμάτιο, του έβαλαν χειροπέδες και τον άφησαν μόνο του· η πόρτα διπλοκλειδώθηκε· όλα αυτά έγιναν πολύ γρήγορα και δεν τα κατάλαβε.

— Στ' αλήθεια, τέλειωσαν όλα, είπε μεγαλόφωνα όταν συνήλθε... Μάλιστα, σε δεκαπέντε μέρες η λαιμητόμος... εκτός αν σκοτωθώ ως εκείνη την ημέρα.

Ο συλλογισμός του δεν προχωρούσε περισσότερο· ένιωθε να πονάει το κεφάλι του σαν να του το έσφιγγαν πολύ δυνατά. Κοίταξε για να ιδεί μήπως τον κρατούσε κανένας. Έπειτα από μερικές στιγμές αποκοιμήθηκε.

μτφρ.: Τακη Δραγονα